

Helgonens liv i vårt andliga liv

av prästmunk Damaskin

Ett fördrag hållet vid Serbisk-ortodoxa kyrkan årliga konferens i USA, 16 februari/1 mars, 2002.

Vikten av helgonens liv.

För att kunna förstå vikten av helgonens liv för vårt andliga liv anser jag att man inte kan vända sig till någon bättre källa än den helige Justin Popovic' inledning till sin sammanställning av helgonens liv. Som teolog såg den helige Justin ingen skillnad mellan helgonens liv och kyrkans teologiska skrifter. För honom, precis som för kyrkan, utgör teologin och helgonens liv en helhet. Han kallade helgonens liv för "upplevd teologi" eller "tillämpad dogmatisk teologi" och han läste dem och skrev om dem på ett teologiskt sätt. På samma sätt såg han teologin som ett uttryck för upplevelsen av nådens liv i kyrkan, och inte endast som en intellektuell, abstrakt eller polemisk övning.

Hur såg den helige Justin teologiskt på helgonens liv? I centrum för den helige Justins tankar är den theanthropiska synen: att Gud blev människa i Jesus Kristus och förenade den mänskliga naturen med den gudomliga naturen. Gud-människan, theanthropos, är universums axel: det är verkligheten utifrån vilken allt annat måste ses, vare sig det rör kyrkan eller om det rör det dagliga livet.

När den helige Justin alltså såg på helgonens liv, såg han på dem i ljuset av Gud-människan. Verkligt och sant liv – evigt liv i Gud – blev möjligt endast i och med Frälsarens inkarnation, död och uppståndelse, och detta liv är helgonens liv. Den helige Justin såg helgonens liv som ett vittnesbörd för det enda livet: livet i Kristus.

Den helige Justin skrev: "Vad är kristna? Kristna är kristusbärare, de bär och har evigt liv... Helgonen är de mest fullkomnade kristna, för de har helgats till den högsta graden genom den heliga trons askes (podvig) i den uppståndne och levande Kristus, och döden har inte makt över

dem. Deras liv är helt och hållet Kristi liv, och deras tankar är helt Kristi tankar, och deras varseblivning är helt och hållet Kristi varseblivning. Allt som de har tillhör först och främst Kristus och sedan dem... I dem finns det inget av dem själva, utan istället finns helt och hållet i allting Herren Kristus”¹

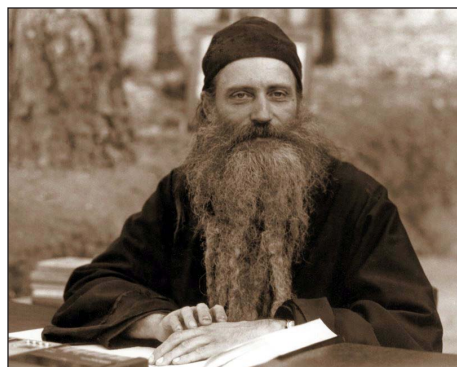
Helgonen lever i Kristus, men Kristus lever också i dem genom Hans heliga energier – Hans nåd. Och där Kristus är, där är Fadern och den Helige Ande. Kristus säger ju också: ”Förbliven i mig, så förbliver jag ock i eder.” Och på ett annat ställe: ”Om någon älskar mig, så håller han mitt ord; och min Fader skall älska honom, och vi skola komma till honom och taga vår boning hos honom.” (Joh. 15: 4; 14: 23).

Den helige Justin säger alltså djärvt att helgonens liv inte bara vittnar om livet i Kristus, utan att de rent av kan sägas vara en fortsättning på Kristi liv i världen. Den helige Justin skriver: ”Helgonens liv är inget annat än Herren Kristi liv, upprepat mer eller mindre i varje helgon i den ena eller andra formen. Mer exakt är det Herren Kristi liv fortsatt genom helgonen, det inkarnerade Guds Ords liv: Gud-människan Kristus som blev människa.”²

Den helige Justin skriver: när vi läser helgonens liv, läser vi vår Herre Jesu Kristi liv. Detta borde för sig själv vara nog för att övertyga oss om vikten av att fylla våra själar med helgonens liv.

Han menar också att helgonens liv är en fortsättning på Apostlagärningarna. ”Vad är Apostlagärningarna?”, frågar han. ”Det är Kristi gärningar, vilka apostlarna utför genom Kristi kraft, eller mer exakt, de utför dem genom Kristus, som är med dem och handlar genom dem. Och vad är helgonens liv? Det är inget annat än en fortsättning på Apostlagärningarna. I dem finner man samma Evangelium, samma liv, samma sanning, samma rättfärdighet, samma kärlek, samma tro, samma evighet, samma kraft från höjden, samme Gud och Herre. Ty: ’Jesus Kristus är den samme i går och i dag, så ock i all evighet’ (Hebr. 13: 8). Den samme för alla folk i alla tider, och fördelar samma gåvor och samma gudomliga energier till alla dem som tror på Honom.”³

Med dessa den helige Justins ord färskas i minnet kan vi fråga oss om ortodox andligt liv ens är möjligt utan vittnesbörden i helgonens liv. Jag tror att svaret på denna fråga måste bli: ”nej”. Det är sant att det andliga livet tar sin början när vi lever i Kristus och Kristus lever i oss här i denna världen. Och att helgonens liv visar oss att Kristi liv i världen inte slutade med Hans himmelfärd, och inte heller med hans apostlars martyrskap. Hans liv fortsätter till denna dag i Hans Kyrka, och syns

Fr. Seraphim Rose

tydligast i Hans helgon. Och även vi i vårt egna andliga liv skall ingå i detta fortgående och aldrig upphörande livet.

Jag talade nyligen med en ortodox präst som hade konverterat från protestantism. Han berättade för mig att när han togs emot i kyrkan sade prästen till honom: ”Du kommer aldrig att bli helt ortodox utan att ha läst helgonens liv.” Senare,

när han själv blivit präst, upptäckte han att de frommaste människorna i församlingarna var de som läste helgonens liv, och att de som kommit längst i det andliga livet är de som läser helgonens liv.

Den ortodoxa tron är inte först och främst huvudets tro. Först och främst är det hjärtats tro, och den känns och tros av hjärtat. Genom helgonens liv skapar vi ett ortodox hjärta. Vårt klostrets ena grundare, Fader Seraphim Rose, talade ständigt om denna ”hjärtats ortodoxi” speciellt mot slutet av hans liv i skrifter och föredrag. Och han hänvisade ofta till helgonens liv som ett sätt att skapa denna hjärtats ortodoxi.

Hur vi kan använda oss av helgonens liv.

Låt oss nu, då vi nu har sett vikten och betydelsen av helgonens liv, se på de olika sätten vi kan använda oss av dem i vårt andliga liv.

Först och främst ser vi på helgonen som våra föredömen. ”Varen I mina efterföljare, såsom jag är Kristi” (1 Kor. 11: 1). Detta är även helgonens, tillika med aposteln Paulus’, ord till oss. Som kristna vill vi växa i Kristi efterliknelse, så att Kristi likhet lyser i oss. För att uppnå detta, måste vi ofta se till helgonen för att se den tydliga likheten. Vi måste se till dem för verkliga och praktiska föredömen för hur man skall leva. Den helige Basileios den Store ger oss en liknelse:

”Precis som målare, när han arbetar med modeller, ständigt tittar upp på sin modell och försöker överföra modellens likhet på sitt konstverk, så är det också med den som är ivrig att bli fullkomlig i alla slags dygder, han måste titta upp på helgonens liv som så att säga på en rörlig staty som handlar och han måste tydligt efterlikna dem i sig själv.”⁴

För det andra måste vi se helgonen som våra himmelska vänner, som våra bröder och systrar i tron och som tar emot oss. Vi läser om dem

inte som människor som är döda, utan som människor som är levande. Och detta är mer direkt än när man endast läser en biografi om någon som ännu lever. Låt oss säga att vi läser någon berömd levande människas biografi. Och medan vi läser den drömmer vi kanske om att en dag kanske möta denna person, eller kanske skriva ett brev till honom och kanske rent av få ett svar från honom. Trots att han är så berömd så att tusentals människor antagligen skriver till honom. Läsning av helgonens liv erbjuder mycket mer än detta, eftersom helgonen lever i Gud och inte är bundna av tid och rum på samma sätt som vi är. Vi kan när som helst tilltala dem direkt i bönen, till och med medan vi läser deras liv. Och de kommer att höra oss. Vid sidan av våra privata böner till dem, erbjuder kyrkan oss många sätt att uppnå gemenskap med dem, som våra vänner, och ära dem som våra mottagare. Vi sjunger deras troparia och vi vördar deras ikoner, vi firar gudstjänster till dem, och om vi får välsignelse av vår biskop kan vi rent av sammanställa en gudstjänst till dem.

Då vi läser helgonens liv varje dag kommer vi stegvis att upptäcka de helgon som rör våra hjärtan. Dessa kommer att bli våra kära vänner och dem vilka vi ber mest till, dem vilka vi anförtror oss åt i våra sorger och fröjder. Som Arkimandrit Aimilianos, den nuvarande abboten i Simonos Petras' klostret på Athos, skrev: "Dessa kära vänner kommer att vägleda våra val och vara en stor tröst för oss på den raka och smala vägen som leder till Kristus. Vi är inte ensamma på vägen eller i kampen. Vi har med oss vår Moder, den allraheligaste Guds Moder, vår skyddsängel, och vårt skyddshelgon vars namn vi bär, och alla de kära vänner vi har valt från helgonens stora skara som står framför Lammet (Upp. 7: 9). När vi genom synd snavar, kommer de att resa oss upp igen, när vi frestas att överge hoppet kommer de att påminna oss om att de har lidit för Kristi skull före oss, och mer än vi har lidit, och att de nu besitter en oändlig glädje. Dessa heliga följeslagare kommer att möjliggöra för oss att på detta timliga livets steniga väg skåda glimtar av Uppståndelsens ljus. Låt oss då söka efter dessa kära vänner i helgonens liv och låt oss tillsammans med alla helgon färdas på vår väg till Kristus."⁵

Som vi redan har sagt kallade den helige Justin Popovic helgonens liv för "tillämpad etik". De förkroppsligar livet med de gudomliga dygdena som endast är möjligt i Jesus Kristus. De förkroppsligar nådens liv i Kyrkan, genom de heliga sakramenten, genom Kristi livgivande Lekamen och Blod.

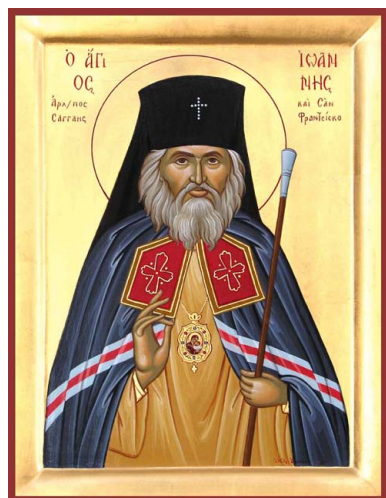
Fader Seraphim Rose rådde en gång en spirande ortodox skriftställare att använda sig av helgonens liv såsom "tillämpad dogmatisk teo-

logi” och såsom ”tillämpad etik.” Fader Seraphim sa att när man skriver om andliga ämnen, då skall man försöka att inte endast diskutera dessa abstrakt, utan även ge levande exempel från helgonens liv. Fader Seraphim skrev till sin ortodoxe medskriftställare: ”Om jag har något förslag för dina framtida artiklar så är det endast att du skall ihågkomma helgonens liv. I din artikel finns det ett citat som skulle förtydligas om du hänvisade till upphovsmannens liv, som var ett stort helgon. Du citerar den helige Johannes av Kronstadt om ’kärlek’ – men han är inte endast ett av detta århundrades stora ortodoxa helgon utan han är den kärlek han beskriver förkroppsligad. Det går knappt att i helgonens liv hitta hans like när det kommer till hans fullkomliga självutplånande kärlek och tjänst åt andra. Han välsignades av Gud genom ett överflöd av underverk och kan endast jämföras med den helige Nikolaus.”⁶

Ett exempel på hur vi kan använda oss av helgonens liv.

Jag skall nu försöka tillämpa Fader Seraphims råd här. Då jag nu skall tala om hur man bör använda sig av helgonens liv, skall jag som exempel välja ett helgon som till en anmärkningsvärd grad använde sig av helgonens liv. Nämligen Fader Seraphims mentor, och biskopen som gav välsignelse för grundandet av vårt brödraskap: den helige Johannes Maximovitch (Ioann Maksimovitj), Ärkebiskop av Shanghai och San Fransisco.

Ärkebiskop Johannes dopnamn var Mikhail Maksimovitj. Han föddes i Krakow i södra Ryssland år 1896. Som pojke samlade han på religiösa böcker och böcker om historia. Han älskade över allt annat att läsa helgonens liv. Eftersom han var det äldsta barnet hade han stort inflytande över sina fyra bröder och sin enda syster, som lärde känna helgonens liv genom honom.

När Mikhail var elva år gammal sändes han till Poltavas Kadettkår (militärakademin). När han, år 1914, tog examen ville han börja på Teologiska Akademin i Kiev. Men hans föräldrar insisterade på att han skulle börja en juridisk utbildning i Krakow. Och av lydnad för dem la han undan sin önskan

och började förbereda en karriär inom juridiken.

Under studentåren mognade Mikhails barndoms ortodoxa fostran och livssyn. Den unge Mikhail insåg meningen med sin uppfostran och han insåg att speciellt helgonens liv innehöll en mycket djup vishet som inte kunde förstås av dem som ytligt läste helgonens liv. Han insåg att den rätta förståelsen av helgonens liv är viktigare än någon universitetskurs. Så kom det sig att Mikhail tillbringade mer tid med att läsa helgonens liv än att gå på akademiska föreläsningar, vilket även hans medstudenter märkte, även om han gjorde bra ifrån sig i sina akademiska studier. Man skulle kunna säga att han studerade de ortodoxa helgonen på en "universitetsnivå". Han anammade deras världssyn samt deras syn på livet och studerade deras verksamhets olikheter: olika asketiska övningar och övningar i bön. Han började älska dem av allt sitt hjärta och var helt genomsyrad av deras andlighet – han började leva som de.

Många år senare, när han predikade med anledning av sin biskopsvigning, sade han: "Medan jag studerade de timliga vetenskaperna genomgick jag ett djupare studium av vetenskapernas vetenskap: studiet av det andliga livet."

År 1921, medan det ryska inbördeskriget härjade, evakuerades Mikhail – som då var tjugufyra år gammal – och hela hans familj till Belgrad. Där började han på Belgrads universitet och tog examen år 1925 vid teologiska fakulteten. Ett år senare vigdes han till munk i Serbien och fick namnet Johannes efter sin egen avlägsna släktig den helige Johannes Maksimovitj av Tobolsk. Samma år vigdes han till prästmunk.

I fem år var prästmunken Johannes en lärare och handledare vid den helige Johannes Teologens Seminarium i Bitol, i Serbien. Staden Bitol låg i Okhrids stift vars biskop var vid denna tid den senare helgonförklarade, helige Nikolaj Velimirovic. Den helige Nikolaj uppskattade och höll av den unge prästmunken Johannes och utövade ett gott inflytande över honom. Mer än en gång lär han ha sagt: "Om du vill se ett levande helgon, åk till Bitol och besök Fader Johannes."

En av seminaristerna som studerade vid Bitols seminarium vid denna tid minns att: "Biskop Nikolaj besökte ofta seminariet och talade med lärarna och studenterna. För oss var hans möten med Fader Johannes ovanliga: Efter ömsesidiga knäfall, samtalade de på ett ovanlig hjärtligt och kärleksfullt sätt. En gång innan de skildes åt vände sig Biskop Nikolaj till en liten grupp seminarister, i vilken jag fanns, och sade: 'Barn lyssna till Fader Johannes, han är en ängel i mänsklig skepnad.' Vi övertygades själva om att detta var en riktig beskrivning av honom: hans liv

var änglalikt. Man kan med rätta säga att han tillhörde mer himmelen än jorden. Hans beskedlighet och ödmjukhet var likt den som fanns beskriven i de största asketernas och ökenfädernas liv.”

Vid det här laget hade det blivit uppenbart att Fader Johannes var en mycket ovanlig människa. Det var hans egna med-studenter som först uppräckt vad som var kanske hans största asketiska bedrift. De märkte först att han var vaken långt efter att andra gått till sängs, han brukade gå genom sovsalarna på natten och plocka upp de filter som ramlat ned på golvet och täcka de sovande med dem, utan att de märkte något, och göra korstecknet över dem. Till slut upptäckte man att han knappt sov något och aldrig i en säng. Han tillät sig endast en eller två timmars sömn varje natt då han satt i en obekvämlig ställning eller var knäfallen i bön framför några ikoner. Flera år senare erkände han själv att han inte sovit i en säng sedan han avlagt munklöfte. En sådan asketisk övning är mycket ovanlig, men inte okänd i den ortodoxa traditionen om helgons liv. På 300-talet sade en ängel åt den helige Pachomios den Store av Egypten att ålägga sina munkar denna övning.

Fader Johannes vigdes till biskop år 1934 i Ryska kyrkan i Belgrad. Han tilldelades Shanghaistiftet i Kina. Det första han gjorde i Shanghai var att återupprätta Kyrkans enhet och upprättade kontakter med serber, greker och ukrainare. Han engagerade sig speciellt i den religiösa bildningen. Han tog aktivt del av välgörenhetsaktiviteter, speciellt sedan han sett de svåra förhållanden under vilka majoriteten av hans hjord, vilken bestod av flyktingar från Sovjetunionen, levde. Han organiserade ett barnhem för föräldralösa och för fattiga föräldrars barn. Han samlade själv ihop de sjuka och svältande barnen från Shanghais slumområdets mörka gränder och gator: ryska barn, kinesiska barn, och andra barn. Barnhemmet härbärgerade uppåt hundra barn i taget och under hela dess tid uppåt 3500.

Det stod snart klart för hans nya hjord att Ärkebiskop Johannes var en stor asket. Hans asketisms kärna var bön och fasta. Han åt en gång varje dag klockan 11 på natten. Under första och sista veckorna i Stora Fastan åt han inte alls och under resten av Stora Fastan och under fastan före Kristi Födelse åt han endast bröd från altaret. Han tillbringade vanligen nätterna i bön och när han till slut blev utmattad la han sitt huvud på marken och sov några timmar innan gryningen.

Senare märkte man att Ärkebiskop Johannes inte endast var en rättfärdig man och en asket, utan att han också stod Gud så nära att han fick klarsynthetens nådegåva och var en stor undergörare. Det finns många

förstahandsuppgifter rörande både hans klarsynthet och hans underverk vilka visar att han var lik forna tiders stora helgon. Vid mer än ett tillfälle sågs han omgiven av det gudomliggörande oskapade Ljuset medan han bad.

Kommunisterna tog makten i Kina år 1949. Ärkebiskop Johannes tvingades då att evakuera sin hjord, inklusive hela barnhemmet. Han förde 5000 flyktingar till läger i Filipinerna. Han reste sedan själv till Washington för att utverka att få föra sitt folk till Förenta Staterna. Lagen ändrades och tack vare den helige Johannes kom nästan hela lägret kom till Nya Världen. Senare tilldelades han det västeuropeiska stiftet och senare San Franciscos stift, där han insomnade år 1966.⁷

Kanske det mest anmärkningsvärda med den helige Johannes liv är att han förkroppsligade så många olika slags helighet. Det var som om han, genom sina unga års intensiva studium av helgonens liv, hade gjort en hel flora av ortodox helighet i dess olika former till sin egen. Han var helgonens sanne lärjunge. Han var en som försökte leva i deras efterföljelse, och således i Kristi efterföljelse. Genom att leva som ett helgon blev han upptagen i deras skara.

Låt oss se på några av de olika slags helighet som man kan finna hos Ärkebiskop Johannes:

1. Han var den främste bland alla stora asketer i asketismens tradition. Han var like till forna tiders monastiska helgons som den helige Makarios den Store, den helige Pachomios den Store m.fl.

2. Han var en klarsynt läsare av hjärtan och en som kunde känna igen och omnämna vid namn människor han aldrig sett förr. Upplyst av Guds nåd kunde han höra och besvara människors tankar innan de uttalade dem. Han kunde också se in i framtiden och även se sin egen dödsstund. På detta sätt befann han sig i samma tradition som de forna stora monastiska fäderna, speciellt de klarsynta ryska fäderna av Optina klostret.

3. Han var en allmosegivare i samma tradition som den helige Filaret Allmosegivaren och den helige Johannes Allmosegivaren m.fl. Vi har sett hur han helgade sig själv för föräldralösa barn då han gick in i den farliga slummen och till horhus för att rädda barn från svält och osunda miljöer. Han gav ständigt åt de behövande och arbetade ständigt för dem. Han gick själv klädd i de billigaste kinesiska tygen. Ofta gick han barfota, ibland efter att han givit bort sina sandaler till någon fattig människa.

4. Han var en biskop och en teolog, en kyrklig skriftställare och apologet som försvarade Kyrkan mot irrläror, i samma tradition som den helige Athanasios den Store och den helige Gregorios Teologen m.fl. Vid sidan av hans många publicerade predikningar, som är rika på teologiskt innehåll, skrev han viktiga teologiska avhandlingar för att försvara den traditionella ortodoxa läran vilken underminerades i dessa moderna tider. En av dessa avhandlingar som avhandlar den ortodoxa läran om Guds Moder, i jämförelse med protestantiska och romersk-katolska villfarelser, har publicerats på engelska.⁸ Han skrev också en utförlig essä i vilken han påpekade faran med den moderna läran om Sofia.

5. Han var en apostel, förkunnare och missionär i nya länder, i samma tradition som den helige Kyrillos och den helige Methodios, och den helige Nakhum av Okhrid m.fl. När han var i västra Europa arbetade han hårt med att skapa inhemska ortodoxa kyrkor i Frankrike och Nederländerna. Kyrkor som bestod av människor från dessa länder som konverterat till den ortodoxa tron. Han förstod att den Ortodoxa kyrkan är allmännelig och han sa att det ortodoxa Evangeliet om Kristus måste spridas över hela världen. Senare, när han kom till Förenta Staterna, införde han liturgi på engelska förutom den kyrkoslaviska liturgin i en katedral som tidigare endast upplevt kyrkoslaviska liturgier. Han bistod och stödde vårt nybörjade helige Hermans brödraskap, vars uppgift var att förmedla ortodoxi åt den engelskspråkiga världen.

6. Han var en helare och undergörare i samma tradition som den helige Martin av Tours och den helige Nikolaos av Myra i Lykien m.fl. Genom hans förböner helade han människor från allehanda sjukdomar, och han fortsätter göra så även efter sin bortgång.

7. Han var en kärleksfull och självupplåtande församlingsherde i samma tradition som den helige Johannes av Kronstadt och alla andra forna tiders heliga biskopar och präster. Så stor var hans kärlek till alla, att alla kände att just han eller hon var den helige Johannes "favorit". Han överflödade av självupplåtande kärlek till sin hjord och till dem utanför hans flock, t.ex. en döende judinna som han helade med orden: "Kristus har uppstått!"

8. Han befriade sitt folk från trældom i samma tradition som Guds-skådaren den helige Moses. Som vi har noterat förde han 5000 ortodox troende ut ur det kommunistiska Kina till friheten i Förenta Staterna.

9. Slutligen var han till en viss grad även en Kristi dåre och befann sig i samma tradition som Kristi dårar den helige Andreas m.fl. Han kunde dock inte fullt ut vara en Kristi dåre, eftersom detta skulle skada

hans biskopliga ämbetes värdighet. Men likväl gjorde han många gånger saker som stod i strid mot världens åsikter och klandrades därför av dem som inte såg honom för vad han var: en Guds man. Han klandrades t.ex. för att fira gudstjänster barfota och för att bära en hopfällbar pappmitra som hans föräldralösa barn kärleksfullt gjort åt honom.

Vi har nu sett nio olika slag av helighet förkroppsligade i detta enda helgon: den helige Johannes av Shanghai och San Fransisco. Nio slag vilka vi lärt känna genom att studera detta helgons liv.

Det som den moderne hagiografen Constantin Cavarinos skriver om moderna helgon i allmänhet passar utmärkt för att beskriva den helige Johannes: ”Moderna helgon beundrar och efterliknar de äldre helgonen: de följer nära deras föredöme och studerar deras lära noggrant och, vilket är mycket viktigt, bekräftar den. De av de moderna helgonen som skriver eller predikar utvecklar och förtydligar de gamla helgonens lära och överför den på moderna omständigheter.”⁹

”Att ihågkomma Guds helgon”

Man skall inte tro att den helige Johannes upphörde att studera helgonens liv efter sina påverkningsbara år vid Militärakademien och vid Belgrads Universitet. Tvärtom fortsatte han att läsa om helgonen enda fram till sin dödsstund.

Den helige Johannes ansåg att det var en plikt för den ortodoxa kristne att, i vilket land man än befinner sig, vörda och be till det landets nationella och inhemska helgon. Varhelst den helige Johannes åkte: Ryssland, Serbien, Kina, Frankrike, Belgien, Nederländerna, Italien, Tunisien, Förenta Staterna – studerade han de lokala ortodoxa helgonens liv. Han gick till kyrkorna som härbärgerade deras relikier och firade gudstjänster till deras ära och bad den lokale ortodoxe prästen att göra likadant. Mot slutet av hans liv syns hans kunskap om ortodoxa helgon, både västliga och östliga, vara oändlig.

Låt mig berätta en anekdot som visar den helige Johannes kärlek till helgonen och hur han gjorde allt för att lära sig om dem och vörda dem:

Arkimandrit Spyridon var ett av den helige Johannes andliga barn, som senare blev vårt klostrets biktfaeder på 1970-talet. Precis som den helige Johannes var Fader Spyridon född i Ryssland och flydde till Serbien efter ryska revolutionen. Han kände från unga år den helige Johannes då denne studerade vid universitet i Belgrad.

När kommunisterna tog makten i Serbien flydde Fader Spyridon och många andra ryssar till gränsen mellan Italien och Serbien, till ett flyktingläger i Italien i staden Trieste. Fader Spyridon vigdes till präst år 1951 och tilldelades lägerkyrkan i Trieste.

Vid denna tid hade den helige Johannes nyligen blivit utsedd till biskop över västra Europa och besökte således Fader Spyridon och dennes hjord i flyktinglägret i Trieste. När den helige Johannes kom till stället där Fader Spyridon tjänstgjorde visste han redan allt om Triestes tidiga västliga helgonen, såsom den Helige Justus Martyren, efter vilken staden från början hetat Justinopolis, den helige Sergius Martyren, och den helige Frugifer, Triestes förste biskop. När Ärkebiskop Johannes upptäckte att inget hade gjorts för att vörda dessa lokala helgon blev han besviken. Fader Spyridon berättade hur han senare ångrade att han inte tänkt på detta tidigare. Ingen hade gjort något sådant, Triestes helgon var till stor del bortglömda och det blev den helige Johannes som återupprättade den lokala kulten. Innan han företog sig något i Trieste tog han med sig Fader Spyridon till helgonens relik, iförd epitachelion och lilla omoforion. Med rökelsekar och kors i hand gick han ner i kryptorna under katedralen där helgonens relik, enligt vad han tagit reda på, vilade. Han sjöng troparia och kontakia från ett litet papper som han drog fram ur sin ficka och bad om helgonens ingripande för stadens skull. Och först efter detta följde han med Fader Spyridon för att fira gudstjänster i lägerkyrkan.

Som Fader Spyridon minns det uppträdde den helige Johannes som de gamla lokala helgonen ständigt var närvarande vart han än gick. Innan han lämnade Trieste tog han kontakt med det lokala romersk-katolska prästerskapet och utverkade från dem olika tillstånd för att den ortodoxa församlingen i Trieste skulle ha fri tillgång till helgonens relik och platser. Sedan gav han Fader Spyridon noggranna instruktioner om hur han skulle åminna helgonen och att han skulle ta med sig sina församlingsbor till alla lokala helgons gravar på deras festdagar för att vörda dem och fira gudstjänster åt dem och så vidare. Den helige Johannes bestämde att inga gudstjänster skulle firas utan att man först åkalla dessa lokala helgon och att ingen Liturgi fick firas utan att åminna dessa vid proskomedin.¹⁰

Medan den helige Johannes var i västra Europa samlade han på sig många västeuropeiska länders helgons liv och ikoner. Helgon som levat före den latinska kyrkans schism. Eftersom många av dessa helgon ej var medtagna i någon ortodox helgonkalender sammanställde den he-

lige Johannes en lista med uppgifter om dessa helgons liv och sände den till biskopssynoden för att införas i den ortodoxa helgonkalendern.

Så snart han hittade ett lokalt helgon åkallade den helige Johannes, Kristi apostel, dennes bistånd i spridandet av Evangelium i de nya länderna. Som ärkebiskop av San Fransisco, åkallade han alla amerikanska helgon, till och med det mest lokala av alla helgon: den helige infödingen Peter Aleuten, som led martyrdöden i California.

Ärkebiskop Johannes var skärskilt hängiven den helige Herman av Alaska som den ortodoxa amerikanska missionens skyddspatron. Han strävade efter att kanonisera den helige Herman och detta skedde fjärde året efter den helige Johannes insomnande, år 1970.

Den 28:e juni, år 1966, kom den helige Johannes till den ortodoxa boklåda i San Fransisco som hade öppnats, med hans välsignelse, av vårt helige Hermans brödraskap. Efter att han hade välsignat affären och tryckeriet med ikonerna, talade han med bröderna om olika länder helgon. Fader Seraphim Rose mindes i efterhand att: ”Han lovade att ge oss en lista på kanoniserade rumänska helgon och lärjungar till Paisij Velitjkovskij. Han nämnde att han sammanställt, då han var i Frankrike, en lista med västliga helgon, från tiden före schismen, som han sänt till Heliga Synoden.”¹¹

Speciellt talade den helige Johannes Maximovitch med bröderna i affären om den helige Alban, Englands förste martyr. Ur sin lilla väska tog han fram en kort levnadsskildring, tillsammans med ett vykort som visade den gotiska katedralen i staden St. Albans, i England nära London, i vilken: den helige Alban begravits. Den helige Johannes såg i brödernas ögon för att se om de uppfattat meningen. S:t Alban, likt de flesta västeuropeiska helgon fanns inte med i någon ortodox kalender och S:t Johannes lät bröderna få veta att S:t Alban borde vördas av ortodoxt kristna, speciellt i engelskspråkiga länder.

Detta visade sig vara sista gången den helige Johannes kom till boklådan och vårt brödraskap medan han ännu var i detta livet. Fyra dagar senare avsomnade han i Seattle.

Strax efter den helige Johannes bortgång skrev Fader Seraphim Rose i sin krönika över vårt brödraskap: ”Vad har vårt brödraskap att erbjuda i allt tal om Vladika Johannes arv? Detta är väldigt tydligt om man betänker vårt syfte och ärkebiskopens, Vladika Johannes Maximovitch instruktioner åt oss. Särskilt vid sitt sista besök hos oss pratade han om inget annat än helgon: rumänska, engelska, franska och ryska. Är det då inte vår plikt att ihågkomma Guds helgon, och så nära som

möjligt följa Vladikas föredöme? Det vill säga att kunna deras liv och nära vårt andliga liv genom att ständigt läsa deras liv och göra dem kända för andra genom att tala om dem och trycka dem och genom att be till helgonen.”¹²

Detta är alltså den helige Johannes arv till vårt brödraskap och jag tror till alla ortodoxt kristna: Att ihågkomma Guds helgon.

Den helige Johannes skrev själv vackra ord om helgonen. Dessa ord uttrycker väl vad han såg som helighetens väsen och även en karta för hans egna liv. Den helige Johannes skrev: ”Helighet är inte endast en rättfärdighet, för vilkens skull de rättfärdiga förtjänar att njuta Guds rikets salighet. Utan snarare är helighet en sådan höjd av rättfärdighet att människor fylls med Guds Nåd så till den grad att Nåden flödar över och rinner ut från dem och bevattnar dem som umgås med dem. Stor är deras salighet, för den utgår från deras personliga upplevelse av Guds Härlighet. De är fyllda av kärlek till människorna, som utgår från kärleken till Gud, de är förstående inför människors behov och genom sina förböner ingriper de och försvarar dem inför Gud.”¹³

Helgelsens kallelse

Då vi i enlighet med den helige Johannes arv ihågkommer Guds helgon måste vi alltid minnas, precis som han mindes, att var och en av oss är kallade att bli ett helgon.

”Helgonen”, säger den helige Justin Popovic, ”är de mest fullkomnade kristna som har helgats till den högsta graden”. Den helige Johannes Maximovitch säger att: ”Helgonen är de som uppvisar i sig själva en sådan höjd av rättfärdighet och är så till den grad fyllda utav Guds Nåd att den flödar över från dem och bevattnar alla dem runt omkring dem.” Både den helige Justin och den helige Johannes säger samma sak. Helgonen är gudomliggjorda människor, som är uppfyllda utav Nåden, Guds oskapade energier, och som lever Kristi gudomligt-mänskliga liv i kyrkan.

Varje ortodox kristen tar till en viss grad del av detta gudomligt-mänskliga liv. Den helige Justin Popovic skriver: ”Kristi liv fortsätter genom alla tider varje kristen är av samma kropp som Kristus och han är en kristen därför att han lever Kristi kropps gudomligt-mänskliga liv som en av dess celler.”

”Att leva enligt Evangelium, heligt liv, gudomligt liv, detta är det naturliga och normala livet för kristna. För kristna är, enligt kallelsen,

heliga... Vår kallelse är att bli helt heliga, både till kroppen och till själen. Detta är inte ett undantag, utan snarare normen, trosregeln... Efter som kristna har förenat sig andligen och genom Nåden med den Helige, Herren Kristus, med hoppets hjälp, mottar kristna själva från Honom de heliga energierna så att de kan leva ett heligt liv.”¹⁴

Det är alltså vår uppgift som kristna att förvärva mer och mer av detta gudomligt-mänskliga liv, att gå djupare och djupare in i det och att växa mer och mer i Kristi efterföljelse, att fyllas mer och mer utav Hans nåd. Kanske kommer vi aldrig att uppnå den grad av Nåd som sågs hos den helige Nikolaus av Myra i Lykien, den helige Savva av Serbien, den helige Serafim av Sarov, den helige Nektarios av Pentapolis eller hos den helige Johannes av Shanghai och San Fransisco, men vi är kallade att växa mot ett sådant överflödande mått av Nåd.

Om vi har långt kvar att vandra i det andliga livet är vi inte ensamma: till och med de största helgonen har längre att gå. Constantine Cavarnos förklarar: ”Helgelse rymmer grader. En människas helgelse, eller fullkomlighet som uppnås i och med theosis [gudomliggörelse] fullkomnas inte i detta livet. Detta är en ofullkomnad fullkomlighet, som det kallas i Paradisstege av den helige Johannes av Stegen (Klimakos).”¹⁵

Andlig fullkomlighet eller helgelse fullkomnas heller inte ens i den andra världen, den växer oändligt i det kommande livet. Den helige Symeon den Nye Teologen, som själv var en gudomliggjord människa, skriver rörande detta: ”Genom en tydlig uppenbarelse från ovan, vet helgonen att deras fullkomlighet är utan ände, att deras framsteg i härlighet kommer att vara evig, att det i dem kommer att finnas en ständigt ökande gudomlig strålgans och att deras framsteg inte kommer att känna någon ände.”¹⁶

Att besegra tvivel och modfärdhet

Guds helgon – martyrerna och asketerna, apostlarna och undergörrarna – utförde verkligen dessa anmärkningsvärda bedrifter vi läser om i deras liv. Om vi har dolda tvivel rörande dessa redogörelsers sanningshalt, bör vi främst bekanta oss med helgons liv som ligger närmast oss själva i tiden – helgon såsom Ärkebiskop Johannes av Shanghai och San Fransisco – så att vi ser vad som kan ske även i vår egen tid genom Kristi kraft, så att vi även kan tro det som skett i det förgångna genom samma kraft. Den heliga Nikodemos av det Heliga Berget skriver i sin inledning till Det Nya Martyrologium, när han diskuterar detta med an-

ledning av Kyrkans nya martyrer: ”Den forna tid i vilken de tidiga helgonen levde och den långa tid som förflutit mellan då och nu, kan orsaka hos några, om ej vantro, i vart fall ett visst tvivel och en viss tvekan. Man kan undra hur människor, som av naturen är svaga och rädda, led sådana många och skrämmande plågor. Men dessa Kristi nya martyrer, som så nära vår egen tid har handlat djärvt, rycker upp med rötterna allt tvivel och all tvekan från de kristnas hjärtan, och planterar i dem, eller förnyar, en obeveklig tro på de forna martyrerna. Precis som ny mat stärker alla de kroppar som blivit svaga av svält och precis som nytt regn förmår träden som har torkat av vattenbrist att ånyo blomma, så stärker och förnyar dessa nya martyrer vår samtids kristnas svaga, visnande och gamla tro.”¹⁷

Det den helige Nikodemos säger om vikten av de nya martyrerna för samtida ortodoxa kristna kan självklart sägas om alla slag av nya helgon: biskopar, missionärer, klosterfolk etc.

Även om vi inte hyser tvivel rörande sanningshalten i helgonens liv kan en del stöta på en annan stöttsten: modfällighet för att helgonens tro och asketiska övningar är bortom oss. Om vi råkar ut för detta måste vi be om mera ödmjukhet. Som Arkimandrit Aimilianos av Simonos Petras säger: ”Läsningen av helgonens liv gör endast de högmodiga modfälliga eftersom de förlitar sig på sina egna krafter. För den ödmjuka är läsningen en möjlighet att se sin egen svaghet, att gråta över sin otillräcklighet och be om Guds hjälp.”¹⁸

Den helige Johannes av Stegen (Klimakos) skriver: ”Den människa som själv blir modfälld när han hör om helgonens övernaturliga dygder är mycket oförnuftig. Tvärtom lär helgonen dig ytterst en av två ting: antingen eggas de dig att efterlikna deras heliga bedrifter, eller så leder de dig på den trefaldigt heliga ödmjukhetens väg till djupt självförakt och insikt om dina nedärvda svagheter.”¹⁹

När vi studerar helgonens liv så måste ödmjukhet vara vår säkerhet. Vi måste nyktert tillämpa vad vi läser på våra egna förutsättningar och omständigheter. Vi måste inse våra svagheter och inte tänka för högt om oss själva, inte drömma om asketiska övningar som verkligen är bortom oss. Som Fader Seraphim Rose brukade säga: ”vi måste ta det andliga livet steg för steg och inte förvänta oss ett enda stort hopp till helighet”.

Samtidigt får vi dock inte ursäkt oss som om vi vore på något sätt skilda från helgonen genom en evig oöverkomlig avgrund. Helgonen är våra ortodoxa medkristna. Helgonen har levt, och lever än, samma liv i kyrkan som vi lever. De är syndare likt oss, men de har burit ångerns

frukt och förvandlats genom Kristus. De är mer fullkomliga än vi är, men vi är kallade att söka uppnå deras ”ofullkomnade fullkomlighet” i det Gud stärker oss.

Må vi vägledas av den helige Justin Popovic i förståelsen av helgonens livs teologiska innebörd och må den helige Johannes Maximovitch vara oss ett föredöme för hur vi kan göra helgonens liv till vårt eget andliga liv. Helgonen kallas för stjärnor på det andliga fästet. Och genom att göra helgonen till våra vänner och som tar emot oss nu, kan de komma att bli våra himmelska följeslagare i Ljusets Rike på vilket icke skall varda någon ände. Amen.

Fotnoter

1. St. Justin Popovich, *Orthodox Faith and Life in Christ* (Belmont, Mass.: Institute for Byzantine and Modern Greek Studies, 1994), pp. 35–36.
2. St. Justin Popovich, *Orthodox Faith and Life in Christ*, p. 36.
3. Ibid., p. 39.
4. Citerad i Constantine Cavarnos, *Holiness: Man's Supreme Destiny* (Belmont, Mass. : Institute for Byzantine and Modern Greek Studies, 2001), p. 35.
5. *Synaxarion*, vol. 1 (Ormylia: Holy Convent of the Annunciation of Our Lady, 1998), pp. xiii–xiv.
6. Fr. Alexey Young, *Letters from Father Seraphim* (Richfield Springs, N. Y.: Nikodemos Orthodox Publication Society, 2001), p. 23.
7. Se *Blessed John the Wonderworker* (Platina, Calif: St. Herman Brotherhood, 1987), pp. 39-73.
8. St. John Maximovitch, *The Orthodox Veneration of Mary the Birthgiver of God* (Platina, Calif: St. Herman Brotherhood, 1996).
9. Constantine Cavarnos, *Holiness: Man's Supreme Destiny*, p. 24.
10. Se ”Father Spyridon, Sotainnik of Blessed John,” *The Orthodox Word* no. 141 (1988), pp. 211-13.
11. Chronicle of the St. Herman Brotherhood, June 28, 1966.
12. Ibid., July 3, 1966.
13. Blessed John, första utgåvan (Platina, Ca.: St. Herman Brotherhood, 1979), p. 11.

14. St . Justin Popovich, *Orthodox Faith and Life in Christ*, pp. 37–38.
 15. Constantine Cavarnos, *Holiness: Man's Supreme Destiny*, pp. 18–19.
 16. S:t Symeon den Nye Theologens Samlade Verk, Del II (på grekiska) (Syros, 1886), p. 41.
 17. Citerad i Constantine Cavarnos, *Holiness: Man's Supreme Destiny*, p. 23.
 18. Synaxarion, vol. 1, p. xiii.
 19. St . John Climacus, *The Ladder of Divine Ascent*, Step 26:126 (translated by Archimandrite Lazarus Moore, London , 1959).
- Översatt av David Heith-Stade ur *The Orthodox Word*, Vol. 37, No. 6 (221—Nov.-Dec. 2001), pp. 261-281.

